

บทคัดย่อ

สตรีในสถานประกอบการโดยเฉพาะสตรีที่ทำงานในโรงงานและศูนย์การค้ามีชั่วโมงทำงานที่ยาวนาน ภายใต้ระเบียบของสถานประกอบการที่เคร่งครัด จึงอาจมีโอกาสน้อยที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและ บริการสุขภาพ อาจทำให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เกิดภาวะเสี่ยงและมีปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะเสี่ยง ปัญหาสุขภาพ และพฤติกรรม สุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของสตรีในสถานประกอบการ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลหลักจากสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมสองแห่งและในศูนย์การค้าสองแห่ง จำนวน 301 คน โดยการตอบแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลเพิ่มเติมได้จากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล และพยาบาลของ สถานประกอบการโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มพร้อมกับการสังเกตสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อม และการจัดเวทียืนยันผลสรุปของข้อมูล รวมทั้งข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ สำหรับสตรีในสถานประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล การทำงาน ปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การเข้าถึง บริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพในสถานประกอบการ และคุณภาพชีวิต ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของ เครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านและได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ค่าความคงที่ของแบบสอบถาม ปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์เท่ากับ .90 ข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับการตรวจสอบ แบบสามเส้าโดยดูความถูกต้องในด้านข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลหรือวิธีการที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยมีดังนี้

- 1) ปัญหาและพฤติกรรมสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ของสตรีในสถานประกอบการพบว่า สตรีร้อยละ 77.7 มีปัญหาหรือความผิดปกติของอวัยวะในระบบสืบพันธุ์โดยอาการปวดท้องน้อยเป็นปัญหาที่พบบ่อยที่สุด (50.5 %) รองลงมาคือคันบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกหรือในช่องคลอด (45.2%) และตกขาวหรือสิ่งที่ขับออกทางช่อง คลอดผิดปกติ (43.2%) สตรีในสถานประกอบการเกือบครึ่งหนึ่ง (43.9%) เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศด้วยรูปแบบ ใดรูปแบบหนึ่ง โดยวิธีล่วงละเมิดทางเพศที่พบบ่อยคือการกลั่นหรือหลอกส่มผัสเนื้อต้องตัว รองลงมาคือการใช้ คำพูดและการแสดงท่าทีเกี้ยวพาหรือล้อเลียนทำให้รู้สึกว่าถูกดูถูก ซึ่งผู้ที่ละเมิดทางเพศที่สำคัญมักเป็นเพื่อนร่วม งาน ส่วนการพูดชักชวนเพื่อให้มีเพศสัมพันธ์มักจะเป็นคู่รัก ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศเพื่อให้ มีเพศสัมพันธ์ที่สำคัญคือ การเที่ยวสังสรรค์ในยามวิกาลและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 2) สตรีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศประกอบด้วย การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย การมี เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การขาดทักษะในการสื่อสารและต่อรองทางเพศ สตรี ส่วนใหญ่ (67.6%) สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์เมื่อไม่ต้องการได้เป็นบางครั้ง ขณะที่สตรีร้อยละ 6.9 ไม่ สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ได้ สตรีหนึ่งในสามไม่เคยพูดถึงความต้องการทางเพศของตนเอง (29.5%) และ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (32.4%) สตรีเกือบครึ่งหนึ่งเคยทะเลาะ/เถียงกับสามี (45.0%) โดยร้อยละ 31.2 เคยถูกทำร้ายร่างกาย และร้อยละ 2.9 ได้รับความเจ็บรุนแรงถึงขั้นต้องไปรับการรักษาในโรงพยาบาล สตรีใช้ วิธีการป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์ด้วยเหตุผลสำคัญคือไม่ยากตั้งครร์ก สำหรับเหตุผลเพื่อป้องกันการติดเชื้อ ทางเพศสัมพันธ์นั้นมีเพียงร้อยละ 6.0 สตรีส่วนใหญ่เคยคุมกำเนิด วิธีที่ใช้คือยาเม็ดคุมกำเนิด (52.2%) และ ถุงยางอนามัย (20.8%) อย่างไรก็ตาม สตรีร้อยละ 72.5 ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย ทั้งนี้เพราะเกรงสามีจะต่อว่าว่า ไม่ไว้วางใจ (47.3%) และคิดว่าไม่จำเป็น (27.1%) สตรีมากกว่าครึ่งหนึ่ง (58.0%) เห็นว่าการใช้ถุงยางอนามัยไม่ เหมาะสมสำหรับคู่สามีภรรยา

3) สตรีที่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ เกือบครึ่งหนึ่ง (44.8%) เคยตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผน ซึ่งส่วนใหญ่จะปล่อยให้ตั้งครรภ์ต่อไป มีเพียง 11.1% ที่ทำแท้ง ในจำนวนสตรีที่เคยแท้ง 37 คน ทุกคนเคยทำแท้งและประมาณครึ่งหนึ่งเคยแท้งเอง วิธีทำแท้งที่พบมากที่สุดคือการใช้เครื่องดูดเอาทารกออก (21.6%) และใช้ยาเหน็บทางช่องคลอด (21.6%) สตรีที่เคยตั้งครรภ์เกือบทั้งหมดมีการฝากครรภ์โดยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (52.6%) เลือกคลินิกเอกชนเป็นสถานที่ฝากครรภ์มากที่สุด และฝากครรภ์ขณะอายุครรภ์น้อยกว่าสามเดือน (57.7%) สตรีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองในระหว่างการมีบุตรค่อนข้างถูกต้อง ไม่มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด แต่สตรีร้อยละ 62.5 มีปัญหาการจัดสรรเวลาในการเลี้ยงดูบุตร และแก้ปัญหาโดยให้มารดาและ/หรือบิดาของตนหรือสามีช่วยเหลือ (64.2%) หรือส่งบุตรไปอยู่กับมารดาและ/หรือบิดาของตนหรือของสามี (31.6%) สตรีประมาณครึ่งหนึ่งเคยตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง (52.5%) และเคยได้ตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (48.1%) โดยสตรีที่ไม่เคยตรวจให้เหตุผลว่า ไม่มีอาการผิดปกติ ตรวจเต้านมด้วยตนเองไม่เป็นและรู้สึกอาย

4) เมื่อมีปัญหาสุขภาพหรือเจ็บป่วยเล็กน้อย สตรีในสถานประกอบการมากกว่าครึ่งหนึ่ง (53.2%) ใช้วิธีไปรับการดูแลสุขภาพจากพยาบาลที่ห้องพยาบาลมากที่สุด แต่สตรีหนึ่งในสาม (33.2%) ซื้อมารับประทานเอง และเมื่อมีปัญหาสุขภาพหรือเจ็บป่วยมาก สตรีเกือบทั้งหมดไปรับการตรวจรักษากับบุคลากรสุขภาพ (98.2%) โดยผู้ที่เลือกใช้บริการสุขภาพจากโรงพยาบาลเอกชนและโรงพยาบาลของรัฐมีจำนวนใกล้เคียงกัน และเมื่อมีปัญหาสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์นั้น สตรีร้อยละ 83.2 ไปรับการตรวจรักษากับบุคลากรสุขภาพ สตรีร้อยละ 16.8 ซื้อมารับประทานเอง โดยให้เหตุผลว่าป่วยเล็กน้อย สะดวก และรู้สึกอายที่ต้องไปตรวจรักษากับบุคลากรสุขภาพ

จากผลการวิจัยดังกล่าว คณะผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับสตรีในสถานประกอบการ นอกจากนี้ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสตรี ตัวแทนจากสถานประกอบการ สถานบริการสุขภาพภาครัฐและภาคเอกชน บุคลากรสุขภาพโดยเฉพาะพยาบาลในสถานประกอบการ และนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพด้านอนามัยเจริญพันธุ์สำหรับสตรีในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

Abstract

Women in workplace, especially in factories and shopping centers, often work long-hours under strict regulations. These conditions might limit their accessibility to health information and health care services and consequently affect health care behaviors and their health particularly in reproductive health. The objectives of this descriptive research were to investigate health risks, health problems, and reproductive health behaviors among women in workplace by using a combined qualitative and quantitative approach. Data were collected from 301 female employees in two factories and two shopping centers through self-report questionnaires. Additional data were collected from administrators, nurses and personnel staff from workplace by interviews, focus group discussions as well as observation of work conditions and environments and a forum for data verification and suggestion for their reproductive health improvement. Instruments were interview guidelines and the questionnaire pertaining demographic data, employment, and health problems and health care behaviors. The questionnaire was reviewed by a panel of three experts and had the content validity index of 1.00. The stability of the instruments measuring health problems and behaviors was .90. Triangulation was used to corroborate qualitative data from more than one sources and methods. Data were analyzed using descriptive statistics and Chi-square test. The results revealed as follows:

1) Reproductive health problems and behaviors among women in workplace: 77.7% of women in workplace had minor reproductive health problems or disorders. The most frequently reported problem was abdominal pain (50.5%), followed by itching at perineum and vagina (45.2%), and abnormal vaginal discharge (43.2%). Almost half of these women (43.9%) had experienced at least one type of sexual harassment. The common types of sexual harassment were inappropriate touching and verbal harassment by co-workers, whereas their lover was the most common person persuading to have sex. Risk factors of sexual harassment were night outings and alcohol drinking.

2) The majority of the women in workplace engaged in risky sexual behaviors, including having sex at a young age, having pre-marriage sexual relations, having unsafe sex, and poor skill for sexual communication and negotiation. Most women (67.6%) reported that they sometimes were successful in refusing unwanted sexual intercourse, whereas 6.9 % were completely unsuccessful. Nearly one-third of them had never tell their husbands/ partners about their sexual needs (29.5%) and most of them had never discussed on the prevention of sexual transmission diseases (STD) (32.4%). Among those who had a husband or partner, nearly half of them (45.0%) had a poor relationship with their husbands or partners, 31.2% had been physically attacked and 2.9% had been severely injured and hospitalized for treatment. To prevent pregnancy was the main reason for using preventive method during having sex, whereas the reason for prevention of STD was reported by only 6.0% of them. Most women had experiences in using contraceptive methods, such as oral pills (52.2%) and condoms (20.8%). However, 72.5 % of women had never used condom due to concerns of their husband's perception of no trust (47.3%) and it is not necessary (27.1%). Over half of these women (58.0%) thought that condom use was inappropriate for the husband-wife relationship.

3) Among the women who had experienced pregnancy, 44.8% had experienced an unwanted pregnancy; however, most of these had continued the pregnancy, whilst 11.1% had an abortion. Among 37 women who had history of abortion, all had experience of illegal abortion and half of them also had spontaneous abortion. The most common methods of illegal abortion were vaginal suction by health personnel at clinic (32.4%) and vaginal suppository of tablets (21.6%). During pregnancy, most women attended an antenatal clinic, over half (52.6%) chose private clinics, at their gestational age less than three months (57.7%). Most women had proper self-care behaviors, no complication during pregnancy, labor, and postpartum period for last pregnancy. However, 62.5% found some difficulties of time allocation for childcare. They resorted to asking their parents to render care (64.2%) or sending their child to stay with their parents (31.6%). Only half of these women used to have breast self-examination (52.5%) and screening for cervical cancer (48.1%). The reasons for some women who did not have screening were no abnormal signs, no skill for breast self-examination, and feeling ashamed.

4) With minor health problems, over half of these women (53.2%) consulted a nurse at infirmary room at workplace. One third of them (33.2%) bought medicine from drug stores. For serious health problems, they equally visited health professionals (98.2%) at either private or public hospitals. When they had reproductive health problems, 83.2% visited health professionals, whereas 16.8% preferred buying drugs from nearby drug stores. The reasons cited were mild illness, convenience, and feeling ashamed to expose reproductive organs for treatment with health professionals.

Based on these findings, the researchers recommend that action research should be continued in order to enhance reproductive health care capacity of women in workplace. The collaboration among women, representatives from workplace, health-care facilities both public and private sectors, health personnel especially nurses in workplace, and involved academia is recommended. This collaboration is hoped to form a network to develop reproductive health care potentials for women in workplace on a continuous and sustainable basis.